

Bevindingen van het Vlaamse onderzoek naar het implementatieproces contextbegeleiding Signs of Safety

Lana De Clercq

Doctor-assistent, Universiteit Gent

Contextbegeleiding Signs of Safety
Op weg naar sterk partnerschap

Studienamiddag - Maandag 11 maart 2024 - Van 13u00 tot 16u30

Opzet onderzoek

- Een procesevaluatie van de implementatie van de module contextbegeleiding Signs of Safety in de Vlaamse jeugdhulp
- in opdracht van het agentschap Opgroeien
- van 1 januari 2023 tot februari 2024
- Onderzoekers: dr. Lana De Clercq, dr. Florian Meulewaeter, prof. dr. Wouter Vanderplasschen en dr. Sara Rowaert (Universiteit Gent, Vakgroep Orthopedagogiek), prof. dr. Rudi Roose (Universiteit Gent, Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek), prof. dr. Stef Decoene (LiSn B.V., OOOO Kompas)
- Stuurgroepleden Agentschap Opgroeien en Voorzieningenbeleid: Nele Haedens, Isabelle Quintens, Wende op 't Roodt, Bram Antheunis, Sara van Riel, Freya Daems, Inge Duchateau, Dimitri Peeters, Hilde Smits, Veerle Stulens

EEN PROCESEVALUATIE VAN DE
MODULE CONTEXTBEGELEIDING SIGNS OF SAFETY:
WAT ZIJN RANDVOORWAARDEN ZOWEL IN DE BREEDTE EN DE
DIEPTE EN WAT IS DE IMPACT VOOR JONGEREN EN GEZINNEN

Opdrachtgevend bestuur
Agentschap Opgroeien

Onderzoekers
Universiteit Gent, Vakgroep Orthopedagogiek
dr. Lana De Clercq, dr. Florian Meulewaeter,
prof. dr. Wouter Vanderplasschen en dr. Sara Rowaert
Universiteit Gent, Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek
prof. dr. Rudi Roose
LiSn B.V.
prof. dr. Stef Decoene

Stuurgroepleden Agentschap Opgroeien en Voorzieningenbeleid
Nele Haedens, Isabelle Quintens, Wende op 't Roodt, Bram Antheunis, Sara van Riel,
Freya Daems, Inge Duchateau, Dimitri Peeters, Hilde Smits, Veerle Stulens

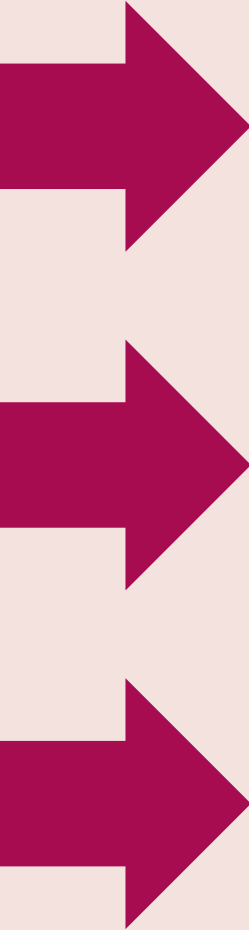
LiSn

Opgroeien

Opzet onderzoek

Onderzoeksvragen:

-
- 1) Wat zijn de noodzakelijke **randvoorwaarden** voor het uitvoeren van de module contextbegeleiding Signs of Safety in de praktijk? Wat loopt er **goed/minder goed** binnen de toepassing van de module contextbegeleiding SofS in de praktijk?
 - 2) Wat is de '**breedte**' en de '**diepte**' van de huidige praktijk?
 - 3) Wat is de **impact** voor minderjarigen en hun netwerk, contextbegeleiders en consulenten van de toepassing van de module contextbegeleiding SofS in de praktijk?

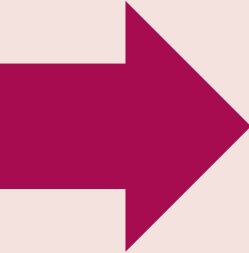
Overzicht werkpakketten

4 Werkpakketten			
1		Verkennde interviews met beleidsmedewerkers, onderzoekers, SofS-trainers,... en analyse verslaggeving	8 interviews verslaggeving leercasussen, Vlaamse forumgroep, evaluatiegroep
2		De breedte van de praktijk nagaan via de analyse van BINC en Dashboard gegevens	370 trajecten
3		De breedte, diepte en impact nagaan via focusgroepen met consulenten, contextbegeleiders, leidinggevenden,...	4 focusgroepen met 27 deelnemers
4		De breedte, diepte en impact nagaan via casestudy onderzoek naar de perspectieven van minderjarige(n), hun netwerk, contextbegeleider, consulent,...: wat heeft voor hen 'het verschil' gemaakt?	45 deelnemers (waarvan 12 ouders en 3 minderjarigen)

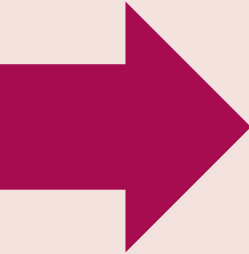
Opzet onderzoek

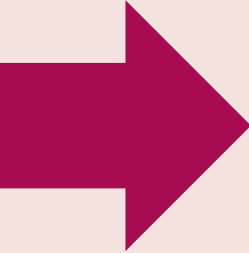
Onderzoeksvragen:

1) Wat zijn de noodzakelijke randvoorwaarden voor het uitvoeren van de module contextbegeleiding Signs of Safety in de praktijk? Wat loopt er goed/minder goed binnen de toepassing van de module contextbegeleiding SofS in de praktijk?

2) Wat is de 'breedte' en de 'diepte' van de huidige praktijk?

3) Wat is de impact voor minderjarigen en hun netwerk, contextbegeleiders en consulenten van de toepassing van de module contextbegeleiding SofS in de praktijk?

1. Hoe verloopt het implementatieproces?

(Munro et al., 2016; Salveron et al., 2015)

Hoe verloopt het implementatieproces?

- Training en opleiding als essentiële en eerste stap in het implementatieproces
- Op zoek naar mogelijkheden om het leren vast te houden en te verdiepen via inter- en supervisie, leercasus, procesteams, contextteams, gatherings,...
- Direct inzetbare ondersteuning van iemand die 'SofS in de vingers heeft' (cf. veilig leerklimaat)
- 'Samen doen' heeft praktische en inhoudelijke meerwaarde
- Op individueel niveau: krachten- en oplossingsgerichte basishouding, bereidheid om verantwoordelijkheid en regie bij gezinnen te leggen, houding t.a.v. verandering

Wat heeft implementatieproces nodig volgens jeugdhulpaanbieders en OSD-medewerkers?

2. Uitwisselingsmomenten met alle partners die betrokken zijn in een traject

Randvoorwaarde: Duidelijkheid over (lokale) partners en verantwoordelijkheden

Hoe verloopt het implementatieproces?

- Leiderschap op drie niveaus: duidelijk, zorgzaam en inspirerend
- Parallele processen
- Helder kader en engagement van organisatie over hoe SofS zich verhoudt t.o.v. de eigen visie en werking van de organisatie (houdt verband met hoe organisatie draagvlak heeft voor SofS-denken, organisatiedoelstelling, verbreding van SofS-module)

Wat heeft implementatieproces nodig volgens jeugdhulpaanbieders en OSD-medewerkers?

4. Kwaliteitsopvolging op hoger niveau en coaching op organisatieniveau

Randvoorwaarde: duidelijke aansturing, geloof en engagement vanuit leidinggevend kader

"Die begeleiders willen hierin uitwisselen en leren en meer en meer, maar op directieniveau wordt dat niet genoeg gedragen. Wat maakt dat dat bij die begeleiders zo wat blijft hangen en de bedoeling is natuurlijk dat dat doorsijpelt naar de rest." (teamverantwoordelijke, focusgroep)

Hoe verloopt het implementatieproces?

- Een zoektocht naar hoe SofS zich verhoudt t.o.v. de visie en andere modules binnen de organisatie
 - reguliere contextbegeleiding
 - residentiële werking
- Sterk partnerschap als continue investering
 - Intensieve fase 0 bespreking + tussentijds en frequent overleg om taak- en rolverdeling verder af te stemmen, plan van aanpak te bespreken,... + tussentijds overleg/ afstemmen met andere externe professionele partners en jeugdrechter, zodat die actief mee is in verhaal en beslissingen kan steunen
 - Eerlijkheid en openheid, kwetsbaar opstellen, bereikbaar zijn, gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid, respect en erkenning voor ieders mandaat en expertise
 - Beschikbaarheid, geloof en engagement van externe professionele partners
- Diversiteit in werkprocessen en beperkte afstemming in ICT en administratie

Wat heeft implementatieproces nodig volgens jeugdhulpaanbieders en OSD-medewerkers?

1. Meer tijd, mensen en plaatsen

Randvoorwaarde: Tijd en ruimte om intensief én flexibel te werken op maat van het gezin

"In die SofS trajecten kruipt véél meer overlegtijd. En dat vind ik wel jammer dat dat niet meegenomen wordt in de registratie, want het zijn enkel cliëntcontacten die tellen. Want er zijn er zoveel meer. [...] Die uren zouden mogen meegeteld worden. Want zeker, vooraleer wij mogen opstarten, zijn wij daar al twee maanden in aan het werken, in het hele voortraject. Dat tellen wij allemaal niet. Dat maakt dat wij een bezetting hebben die laag lijkt, maar eigenlijk is dat niet zo." (contextbegeleider, casestudie)

Hoe verloopt het implementatieproces?

- Visie op impact en organisatiedoelstellingen
- Een zoektocht naar concrete en meetbare organisatiedoelstellingen en manieren om impact te meten. Hoe kwaliteit van werk bewaken en medewerkers opvolgen in SofS-werk?

Wat heeft implementatieproces nodig volgens jeugdhulpaanbieders en OSD-medewerkers?

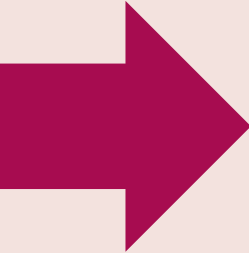
3. Zicht krijgen op impact en duurzaamheid van werk

Randvoorwaarde: Toestemming van ouders en minderjarige om na afronding gecontacteerd te worden

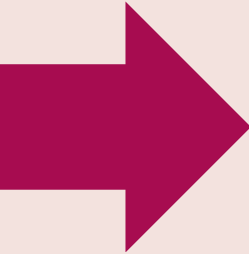
“Grootschalig onderzoek naar die netwerken. Komen die na 6 maanden, na 1 jaar nog samen? Dat zou interessant zijn. Want dan weet je pas of het werkt he. Want dat is toch de hoop he dat die mensen betrokken zijn. Dat is de grote nieuwsgierigheid.”

(contextbegeleider, casestudie)

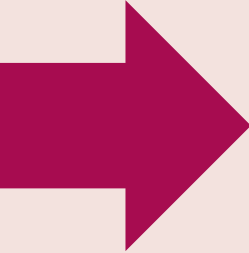
Onderzoeksvragen:

1) Wat zijn de noodzakelijke randvoorwaarden voor het uitvoeren van de module contextbegeleiding Signs of Safety in de praktijk? Wat loopt er goed/minder goed binnen de toepassing van de module contextbegeleiding SofS in de praktijk?

2) Wat is de 'breedte' en de 'diepte' van de huidige praktijk?

3) Wat is de impact voor minderjarigen en hun netwerk, contextbegeleiders en consulenten van de toepassing van de module contextbegeleiding SofS in de praktijk?

2. Wat is de 'breedte' en de 'diepte' van de huidige praktijk?

Binc: Wie zijn de gezinnen en welke trajecten doorlopen ze? ($n = 368$)

- Aangemelde kind op het moment van instroom is gemiddeld 9 jaar oud is, heeft één of twee broers of zussen en groeit op in een kerngezin
- Minstens 7,1% van de gezinnen die instromen hebben financiële moeilijkheden
- 40,3% in 1e schakeling, 17,9% in 2e schakeling, 12,7% in 3e schakeling
- Meest voorkomend voor (21,3%) -en natraject (24,8%): Vorm van pleegzorg + verblijf in pleeggezin
- Er worden minder crisisbegeleidingen opgezet na de module in vergelijking met er voor
- In 49,7% van de trajecten wordt op een bepaald moment netwerkpleegzorg ingeschakeld, hiervan is: 65,6% familiaal netwerk en 30,1% sociaal netwerk

Dashboard: In welke mate worden SofS-stappen gezet? ($n = 370$)

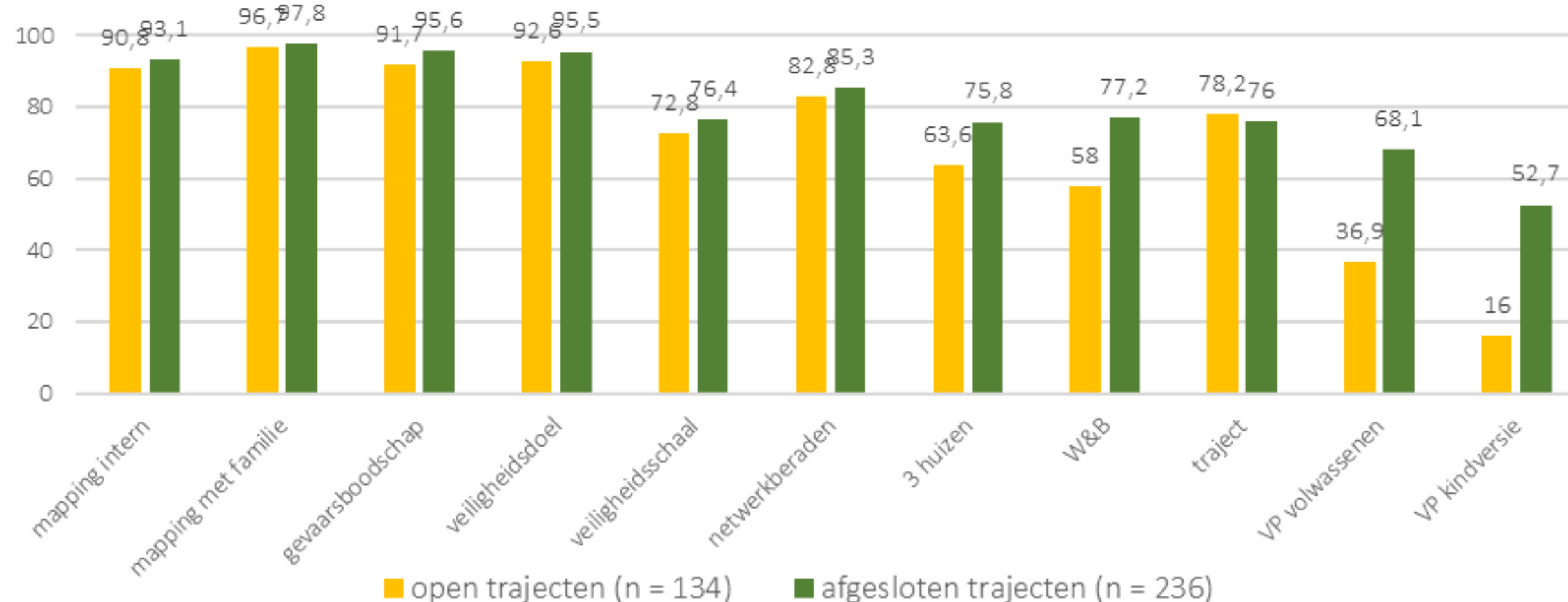

- Bij bijna de helft van de afgesloten trajecten treedt plan b in werking, waarbij er meer ingezet wordt op netwerk dan op de module verblijf
- Doorheen de tijd (afsluit dossier in 2021 – 2022 – 2023) positieve evolutie in breedte van implementatie: meer veiligheidsplannen voor volwassenen (significant) en kinderen, plan b in het netwerk treedt meer in werking ten opzichte van plan b in verblijf. Meer netwerkberaden georganiseerd, m.b.t. het aantal netwerkfiguren geen verschil

Wat is de 'breedte' en de 'diepte' van de huidige praktijk?

Dashboard data

Figuur 5. Globaal percentage SofS-stappen in open en afgesloten trajecten binnen module CB SofS (n = 370)

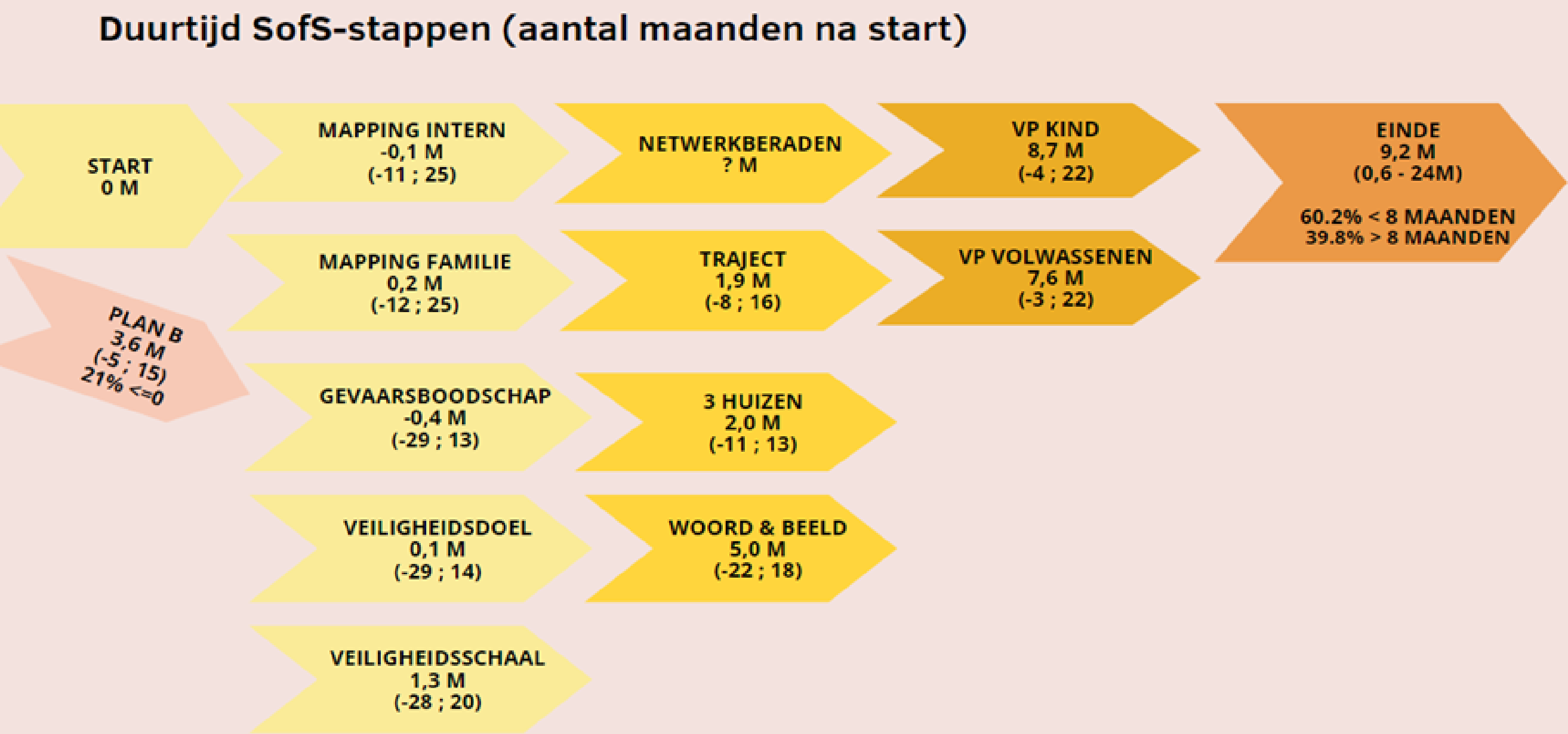

In afgesloten SofS-dossiers:

- 28,4% alle SofS-stappen doorlopen
- 22,8% ontbreekt een woord- en beeldverhaal
- 32,9% zes of meer netwerkberaden
- 68,1% veiligheidsplan voor volwassenen en 52,7% kindversie veiligheidsplan

2. Wat is de ‘breedte’ en de ‘diepte’ van de huidige praktijk?

Figuur 12. Gemiddelde duurtijd van SofS-stappen

- De duur om tot een veiligheidsplan voor volwassenen te komen is gemiddeld 7,6 maanden (range -3 - 22 maanden)
- 40% van de dossiers duurt langer dan 8 maanden
- 1/5 trajecten start in plan b, waarbij de focus ligt op terugkeer naar huis, eerder dan het voorkomen van uithuisplaatsing

Wat is de 'breedte' en de 'diepte' van de huidige praktijk?

- Grote diversiteit in hoe SofS-principes en tools worden ingezet > weinig uniformiteit in implementatie
 - Methodische invulling, 'SofS-light'
 - Doorstroom naar reguliere contextbegeleiding en verblijf
 - Weinig initiatieven op diepte van praktijk te meten of monitoren,
 - bv. via waarderende interviews, CCA, feedbackloops
- Modulaire invulling:
 - Focus op onveiligheid biedt houvast en specifiek partnerschap, maar risico op fragmentering en procedurele invulling van de hulpvraag (cf. complicerende factoren, gehele gezinssysteem)
 - Flexibiliteit en discretionaire ruimte essentieel (~ noden gezin en beschikbare hulpverlening)
- Bewaken van **modelgetrouwheid**
 - door in te zetten op leermomenten: praktijken delen, partnerschap versterken
 - door meten van breedte + diepte = impact

"Kwaliteitsbewaking op hoger niveau is wel nodig. We mogen niet vervallen in een breedsporige contextbegeleiding met een woord- en beeldverhaal."
(contextbegeleider, focusgroep)

Veel consulenten knappen af op zo'n SofS traject omdat ze er de tijd niet voor hebben. En dat weerhoudt hun dan letterlijk om zo'n gezin aan te melden terwijl ze weten dat zo'n SofS traject goed zou zijn voor dat gezin he. En dat is absurd." (contextbegeleider, focusgroep)

Programmatheorie

Figuur 13. Programmatheorie contextbegeleiding Signs of Safety

